

7. PŘÍLOHA

7.1 Srovnání překladů

Příloha obsahuje další příklady pasáží, kde došlo k výraznějším změnám v překladech. Vzhledem k nedostupnosti prvního dílu překladu Oskara Flögla z roku 1901 je tento svazek vynechán.

7.1.1 Filosoficko-náboženské motivy

Díl I.			
Originál	Flögl, upr. Vávra, 1939	Kocourek, 1965	Tilschovi, 1976
s. 103: „Warum tut ihr das? Etwa aus Not, weil ihr keinen Raum mehr habt? Nein, sondern aus Habgier, denn in euern Ländern ist noch Platz für Millionen. Jeder von euch möchte einen ganzen Staat, ein ganzes Land besitzen; der Rote aber, der wirkliche Eigentümer, darf nicht haben, wohin er sein Haupt zur Ruhe legt. Klekih-petra, der hier neben mir sitzt, hat mir von eurem heiligen Buch erzählt. Da ist zu lesen, daß der erste Mensch zwei Söhne hatte, von denen der eine den andern erschlug, so daß das Blut zum Himmel schrie. Wie ist es nun mit den zwei Brüdern, dem roten und dem weißen Bruder? Seid ihr nicht Kain, und wir sind Abel, dessen Blut zum Himmel schreit?“	s. 68: „Proč tak činíte? Snad z bídy, že se vám nedostává místa? Ne, nýbrž z lakoty, neboť ve vaší zemi jest ještě dosti místa pro mnoho, mnoho milionů lidí. Každý z vás by chtěl míti celý stát, celou zemi; rudoch však, pravý její majitel, nesmí míti, kam by hlavu položil. Klekí-petra, který zde sedí vedle mne, vypravoval mi o vaší svaté knize. Tam je psáno, že první člověk měl dva syny, z nichž jeden druhého zabil, a krev zabitého volala k nebi o pomstu. Jak je to s oběma bratry, rudochem a bělochem? Nejste-li vy Kainem a my Abelem, jehož krev volá do nebes? “	s. 74n: „Máte snad nouzi, která vás k tomu dohání?“ Zavrtěl rozhodně hlavou. „Nikoliv! Ale každý z vás by chtěl mít pastviny, které by neobjel na nejrychlejším koni za mnoho dní, zatímco rudí bojovníci se musí spokojit s málem a brzy nebudou mít ani místa, kde by si odpočinuli. Klekí-petra sedí vedle mne. Vyprávěl mi příběh o dvou synech jménem Kain a Ábel. Kain zabil svého bratra, protože mu záviděl. Nejsou bílí a rudí muži jako dva bratři, z nichž jeden usiluje o život druhého? Myslili jsme, že v této krajině budeme pokojně lovit a radovat se z bizoních stád a z bohatství řek, a zatím přicházíte opět, abyste nám vzali, co nám po právu náleží. Pověz, nemají snad mít rudí i bílí muži stejná práva? Nebo vaše zákony, které nedovolují, aby kdokoliv	s. 78: „Nemáte snad dost místa? Máte, ale žene vás lakota a hrabivost. Vyháníte nás a nejraději byste nás vybili, abyste se zmocnili celé naší země. Pomalu nebudeme mít kouska půdy, kam hlavu složit. Doufali jsme, že už jednou budeme mít trochu klidu, ale vy přicházíte znovu, a dokonce si tady kolíkujete železnou cestu pro ohnivého oře! Nemáme snad stejné právo jako ty ve svém domě, na svém pozemku? Vaše zákony mají dvojitou tvář, jinou pro vás, jinou pro nás, a krouťte je, jak se vám hodí. Podle našich zákonů bychom vás museli všechny pobít. Ale přesto chceme jenom, aby vaše zákony platily také pro nás a my mohli žít s vámi v míru. Tato země je naše. Ty tady chceš stavět cestu. Požádal jsi nás o povolení?“

		přišel a zmocnil se půdy, na které stojí tvůj dům a kde se pase tvůj dobytek, mají dvě tváře? Platí pro vás, ale nikoliv pro rudé muže? Chceš tu postavit železnou dráhu – zeptal ses však, zda k tomu dáváme souhlas?“	
s. 323: „Ich denke daran, aber ich bin ein Christ und kein Indianer. Ich werde alles versuchen, einen kurzen Tod für ihn zu erreichen.“	s. 312: „Vzpomínám na to, nejsem však Indián, nýbrž křesťan. Vynaložím všechno, abych pro něho dosáhl krátkou smrt.“	s. 235: „Neříkám, že si nezaslouží trest – a třeba nejtěžší. Ale má-li zemřít, ať zemře ve vteřině. Na to má právo i nejhorší zločinec!“	s. 238: „Vím, vím,“ odpověděl jsem, „ale přesto se pokusím dosáhnout, aby měl smrt rychlou.“
s. 327-328: „Es handelt sich nicht nur um mich, sondern auch um Klekih-petra, von dem du redest.“ „Wieso um ihn?“ „ Er besaß denselben Glauben , der mir meine Bitte gebietet, und ist in diesem Glauben gestorben. Seine Religion gebot ihm, dem Feind zu verzeihen. Glaub mir, wenn er noch lebte, er würde es nicht zugeben, daß sein Mörder solch eines Todes stürbe.“ „Denkst du das wirklich?“ „Ja, ich bin davon überzeugt.“ Er schüttelte langsam den Kopf und sagte: „ Was sind diese Christen doch für Menschen! Entweder sind sie schlecht, und dann ist ihre Schlechtigkeit so groß, daß man sie nicht zu begreifen vermag, oder sie sind gut, und dann ist ihre Güte ebenso unbegreiflich!“	s. 315: „Nejde o mne, nýbrž o Klekí-petru, o němž mluvíš.“ „Proč o něho?“ „ Byl stejné víry , jako ta, která mi káže prositi. On v ní zemřel. Jeho náboženství mu kázalo odpouštět nepříteli. Věř, že kdyby ještě žil, nedopustil by, aby jeho vrah takovou smrtí zemřel.“ „Myslíš skutečně?“ „Jsem o tom přesvědčen!“ Tu zavrtěl zvolna hlavou a řekl: „ Jak podivní jsou křesťané! Buď jsou špatní, a pak je jejich špatnost tak velká, že ji nelze pochopiti. Anebo jsou dobří, a pak je jejich добрota stejně bezměrná a nepochopitelná!“	s. 238: „Ano,“ přisvědčil jsem, „myslím, že chápu tebe i tvé muže. Ale uvaž, že jde také o Klekí-petru, kterého jste všichni měli rádi.“ „O Klekí-petru?“ „ On věřil , že člověk má odpouštět provinění, kterých se dopustil druhý. Myslíš, že by souhlasil s tím, aby na jeho hrobě byl umučen člověk – i kdyby to měl být ten, kdo ho připravil o život? Jsi moudrý muž a slavný náčelník: uvaž sám, mluvím-li správně!“ Inču-čuna potřásl lehce hlavou.	s. 240: „Ale nejde přece jen o mě,“ namítl jsem, „ale také Klekí-petru, o kterém mluvíš.“ „O něho?“ „Pochopitelně. Jeho přesvědčení se shodovalo s mým cítěním, které mi přikazuje, abych se za Rattlera přimlouval. Klekí-petra zastával názor, že člověk má jiným odpouštět jejich provinění. A s tím přesvědčením také zemřel. Buď ujištěn, že kdyby ještě žil, nikdy by nepřipustil, aby Rattler zemřel takovouhle smrtí.“ „Myslíš?“ „Rozhodně!“ Inču-čuna vrtěl lehounce hlavou: „Co je to jen za lidi, tyhle bledé tváře! Na jedné straně tak špatní, a na druhé zas tak dobří, že to člověk vůbec nechápe!“
s. 350-351: „Ja, das ist wahr. Aber es gibt	s. 338n: „To je správné. Avšak	str.254n: „Ne ... nedopověděl jsem to, co jsem	str. 260: „Ano, ale nemám na mysli to

<p>Reichtum verschiedener Art, Reichtum an Gold, an Weisheit und Erfahrung, an Gesundheit, an Ehre und Ruhm, an Gnade bei Gott und den Menschen!“</p> <p>„Uff, uff! So meinst du das! Welcher Reichtum ist es denn, nach dem du trachtest?“</p> <p>„Der letztere.“</p> <p>„Gnade bei Gott! Dann bist du wohl ein sehr frommer Christ?“</p> <p>„Ob ich ein guter Christ bin, das weiß ich nicht, ich möchte es jedenfalls gern sein.“</p> <p>„Und uns hältst du für Heiden?“</p> <p>„Nein. Ihr glaubt an den guten Großen Geist und betet keine Götzen an.“</p> <p>„Dann erfüll mir eine Bitte!“</p> <p>„Gern! – Welche?“</p> <p>„Sprich nicht von deinem Glauben zu mir! Versuche nicht, mich zu ihm zu bekehren! Ich habe dich sehr lieb und möchte nicht, daß unser Bund zerrissen wird. Es ist so, wie Klekih-petra sagte. Dein Glaube mag für dich richtig sein, aber wir roten Männer können ihn nicht verstehen. Wenn uns die Christen nicht verdrängten und ausrotteten, würden wir sie für gute Menschen halten und</p>	<p>nemyslil jsem na bohatství zlata, nýbrž na bohatství moudrosti, zkušenosti, zdraví, cti a slávy, milosti u Boha a u lidí.“</p> <p>„Uff, uff! Tak to tedy míníš! Ty netoužíš po bohatství zlata?“</p> <p>„Netoužím!“</p> <p>„Milosti u Boha!“</p> <p>opakoval po mně. „Jsi zajisté dobrým a věřícím křesťanem!“</p> <p>„Jsem-li dobrým křesťanem, nevím. To ví jen Bůh. Ale rád bych jím byl.“</p> <p>„Považuješ nás za pohany?“</p> <p>„Ne. Věříte ve Velkého dobrého Ducha a neklaníte se bůžkům.“</p> <p>„Vyplň mi tedy prosbu!“</p> <p>„Rád! – Kterou?“</p> <p>„Nemluv se mnou nikdy o náboženství! Nepokoušej se obrátit mne na svou víru! Mám tě velmi rád a nechtěl bych, aby náš svazek byl rozrušen. Je to tak, jak řekl Klekí-petra. Tvá víra je snad tou pravou, ale my rudoši jí přece nerozumíme. Kdyby nás křesťané nezatlačovali a nehubili, považovali bychom je za lidi dobré, i jejich učení za dobré. Pak bychom se snad časem naučili tomu, čeho je třeba vědět, aby bylo možno rozumětí vaší svaté knize. Ale my, které zvolna sice, avšak</p>	<p>měl na mysli,“ zavrtěl jsem hlavou. „Člověk není bohatý tím, kolik má zlata v kapse nebo kolik mu patří půdy či koní nebo kolika lidem poroučí. Člověk je bohatý taky tím, jak je moudrý, jak je vážený u jiných lidí, jak je spravedlivý!“</p> <p>„Uff!“ podivil se Vinnetou. „Můj bratr promluvil velmi krásně. Je bohatství, o kterém nyní mluvím, za nímž přijel do země rudých mužů?“</p> <p>„Ano, Vinnetou,“ řekl jsem. „To jsem chtěl říct.“</p>	<p>bohatství, jaké myslíš ty. Není bohatství jako bohatství! Člověk přece může být bohatý nejen hmotně, ale také duševně, moudrostí a zkušenostmi, a ctí a slávou, které se mu dostávají – prostě tím, co má v hlavě a v srdci.“</p> <p>„Uf, uf! Tak to tedy myslíš! Po takovém bohatství tedy toužíš?“</p> <p>„Ano,“ řekl jsem. „To je jediné bohatství, které pro mě má cenu.“</p> <p>Vinnetou chvíli mlčel a nakonec řekl tichým, jakoby váhavým hlasem: „Skoro jsem si už myslel, že jsem se ve svém bílém bratru zklamal. Že je možná stejný jako všechny ty bledé tváře, které k nám žene jejich chamtivost a které nás olupují naši zem a hubí nás. Jsem rád, že jsem se mýlil a že můj bratr takový není.“</p>
---	---	--	--

<p>ihre Lehre achten. Dann fänden wir wohl auch Zeit, das zu lernen, was man wissen muß, um euer heiliges Buch und eure Priester zu verstehen. Aber der, welcher langsam und sicher zu Tode gedrückt wird, kann nicht glauben, daß die Religion dessen, der ihn tötet, eine Religion der Liebe ist.“</p> <p>„Du musst unterscheiden zwischen Religion und ihrem Anhänger, der sich nur äußerlich zu ihr bekennt, aber nicht nach ihr handelt!“</p> <p>„So sagen die Bleichgesichter alle; sie nennen sich Christen, handeln aber nicht danach. Wir haben unsern großen Manitou, der will, daß alle Menschen gut sind. Ich bemühe mich, ein guter Mensch zu sein, und bin da vielleicht ein Christ, ein besserer Christ als die, die sich zwar es nennen, aber keine Liebe besitzen und nur nach ihrem Vorteil trachten. Also sprich nie zu mir von deinem Glauben und versuch nie, aus mir einen Mann zu machen, der ein Christ genannt wird! Das ist die Bitte, die du mir erfüllen muß!“</p>	<p>jistě ženete vstříc neodvratné záhubě, nemůžeme věřit, že učení těch, kteří zabíjejí, je učení lásky!“</p> <p>„Musíš činiti rozdíl mezi náboženstvím a jeho vyznavači, kteří se k němu hlasí, podle něho však nejednají.“</p> <p>„Tak mluví všichni běloši. Nazývají se křesťany, nejednají však podle toho. My máme svého velkého Manitoua, který chce, aby všichni lidé byli dobří. Já se snažím býti dobrým člověkem, a jsem snad křesťanem, lepším křesťanem než ti, kteří se sice tak zvou, avšak neznají lásky k tomu, co roste a žije na zemi. Ti všichni jednají jen podle svého prospěchu. Tedy nemluv se mnou nikdy o víře, a nepokoušej se udělati ze mne člověka, jenž se nazývá křesťanem, aniž jím skutečně byl! Tu prosbu mě splň!“</p>		
--	---	--	--

<p>s. 372-373: „Hält ein junger Bruder Old Shatterhand solch eine Ehe für unrecht oder recht?“ fragte er. „Wenn sie von einem Priester geschlossen und die Indianerin vorher Christin geworden ist, sehe ich nichts Unrechtes darin,“ antworte ich. „Also mein Bruder würde nie ein rotes Mädchen, so wie sie ist, zur Squaw nehmen?“ „Nein.“ „Und ist es schwer, Christin zu werden?“ „Nein, gar nicht.“ „Darf so eine Squaw dann ihren Vater noch ehren, auch wenn er nicht Christ ist?“ „Ja, unsere Religion fordert von jedem Kinde, die Eltern zu achten und zu ehren.“ (...) Damit war dieses Thema beendet, so, wie ich es wünschte, glaubte ich. Daß eine Indianerin erst Christin werden mußte, wenn sie die Squaw eines Weißen sein wollte, das hatte ich in ganz bestimmter Absicht scharf betont.</p>	<p>s. 359: „Pokládá můj mladý bratr Old Shatterhand takový svazek za správný či nesprávný?“ otázal se. „Byl-li uzavřen z lásky a stala-li se Indiánka předtím křesťankou, nevidím v tom nic nepravého,“ odpověděl jsem. „Můj mladý bratr by si nikdy nevzal za ženu rudou dívčinu, tak jak jest?“ „Ne.“ „A je těžko státi se křesťankou?“ „Ne, pranic.“ „Smí taková squaw svého otce i potom ctíti, i když není křesťanem?“ „Nejen smí, ale i má! Naše náboženství žádá od každého dítěte, aby milovalo své rodiče.“ (...) Tím byl hovor prozatím skončen tak, jak jsem si přál. Že se musí Indiánka, než se stane squaw bělocha, státi křesťankou, řekl jsem úmyslně.</p>	<p>s. 271: „Souhlasil by Old Shatterhand, kdyby si Sam Hawkens vzal dceru Apačů? Myslí, že je správné, vezme-li si bílý muž za ženu rudou squaw?“ Hned mi bylo jasné, že to hlavní, co Inču-čunu zajímá, je druhá část dotazu, který pronesl ovšem po indiánském způsobu naoko lhostejně, bezbarvým, nevzrušeným tónem. Jak jsem mu měl dát odpověď? Věděl jsem bezpečně, kam míří, a chvíli jsem rozvažoval, než jsem se odhodlal odpovědět: „Záleží na okolnostech,“ řekl jsem. „Je-li bílý muž přesvědčen, že si porozumí s rudou ženou, mají-li se oba rádi, nemůže jim rozdílná barva kůže vadit. Ale život bílých lidí, to Inču-čuna ví, se liší od života rudých kmenů a squaw, která by si vzala bělocha, by také musila přijmout jiné zvyky a jiné způsoby.“</p>	<p>s. 278: „Považuje můj mladý bratr Old Shatterhand za správné, nebo nesprávné, když si bílý muž vezme za ženu rudou squaw?“ V odpověď jsem mu vysvětlil stejně klidně, že v zásadě by proti tomu námitky nebyly, protože barva kůže nedělá člověka ani dobrým, ani špatným. Že nerozhoduje, jakou má kdo barvu, ale jakou má povahu, a hlavně v jakém prostředí vyrostl; že důležité je, aby životní zvyky obou nebyly příliš rozdílné a aby se dovedli sobě navzájem přizpůsobit. Že je třeba velkého porozumění jednoho pro druhého, upřímné lásky a velké shovívavosti, a někdy i trpělivosti. (...) Tím byla podle mého názoru tato záležitost vyřízena tak, jak jsem chtěl. Snad si všiml, že jsem vyzdvihl hlavně důležitost toho, aby způsob života obou nebyl příliš rozdílný!</p>
--	--	--	---

Díl II.				
Originál	Flögl, 1901	Oskar Flögl, upr. Jaromír Vávra, 1939	Vítězslav Kocourek, 1965	Tilschovi, 1976
s. 169-170: „Der Sohn der Comanchen hat seinen Namen verloren und wird nie wieder einen tragen. Er zog aus, ihn sich zu holen; aber er ist	s. 156: „Syn Komanchů své jméno ztratil a nebude již nikdy žádného míti. Vydal se na cestu, aby si nějaké zjednal; avšak upadl do rukou bledých tváří,	s. 268n: „Syn Comanchů své jméno ztratil a nebude již nikdy jména míti. Vydal se na cestu, aby si nějaké získal, avšak upadl do rukou bledých tváří a	s. 94: „Bojovník Komanchů je ztratil a nikdy již žádné nezíská. Vypravil se pro ně na válečnou stezku, ale dostal se teď do rukou bledých	vynecháno

<p>in die Hände der Bleichgesichter gefallen und hat Schimpf und Schande auf sich geladen. Er bittet die weißen Krieger, ihn zu töten. Er wird den Kriegsgesang anstimmen, und sie sollen keinen Laut der Klage hören, wenn sie seinen Leib am Marterpfahle rösten.“</p> <p>„Wir können deine Bitte nicht erfüllen, denn wir sind Christen und deine Freunde.</p> <p>Ich habe dich gefangen genommen, weil es so dunkel war, daß ich nicht sehen konnte, daß du ein Sohn der mit uns in Frieden lebenden Comanchen bist. Du wirst am Leben bleiben und noch viele große Taten verrichten, so daß du dir einen Namen holst, vor welchem eure Feinde erzittern. Du bist frei.“</p>	<p>a uvalil na sebe hanu a potupu. Proší bílé bojovníky, aby jej usmrtili. Započne válečný zpěv, a oni neuslyší ani hlásky nářku, až budou tělo jeho pécti na kolu mučednickém.“</p> <p>„My prosby tvé nemůžeme splnit, neboť jsme křesťané a tvoji přátelé. Já jsem tě zajal, protože byla tma, takže jsem neviděl, že jsi syn Komanchů, kteří žijí s námi v míru. Ty zůstaneš na živu a vykonáš ještě mnoho velkých činů, takže sobě získáš jména, před nímž se budou nepřátelé tvoji třásti. Jsi svoboden.“</p>	<p>uvalil na sebe potupu. Proší bílé bojovníky, aby ho usmrtili. Zazpívá svou pohřební píseň, a oni neuslyší ani hlásky nářku, až budou jeho tělo mučiti na kolu smrti.“</p> <p>„Hm. Tvou prosbu nemůžeme splnit, neboť jsme křesťané a tvoji přátelé. Zajal jsem tě, protože byla tma, takže jsem neviděl, že jsi syn Comanchů, kteří s námi žijí v míru. Zůstaneš na živu a vykonáš ještě mnoho velkých činů, takže si získáš jméno, před nímž se budou třásti tvoji nepřátelé. Jsi svoboden.“</p>	<p>tváří a propadl věčné hanbě. Rudý muž prosí bílé válečníky, aby ho přivázali ke kůlu smrti. Až jej budou mučit, neuslyší zbabělý nářek, bude se jim smát do očí a zpívat svu pohřební píseň.“</p> <p>„To tedy prosíš marně, tohle ti splnit nemohu. Nejsme tví nepřátelé! Já jsem se tě zmocnil jen proto, že byla tma, a nevěděli jsme, kdo nás pozoruje. Ale Komanchové s námi žijí v přátelství, a proto nejenže neprijdeš o život, nýbrž vykonáš ještě mnoho statečných činů a získáš tak slavné jméno, že se nepřátelé budou třást, sotva je uslyší. Jsi volný!“</p>	
<p>s. 284-285: „Pferde nimmt man zurück, aber Frauen nicht. Und verzeihen? Mein Bruder spricht wie ein Christ, welcher stets nur das von uns fordert, dessen gerades Gegenteil er tut! Verzeihen die Christen uns? Haben sie uns überhaupt etwas zu verzeihen? Sie sind zu uns gekommen und haben uns die Erde genommen. Wenn bei euch einer einen Grenzstein weitersetzt, oder ein Tier des Waldes tötet, so steckt</p>	<p>s. 258-259: „Koně se berou zpět, ale ženy ne. A odpustit? Můj bratr mluví jako křesťan, který od nás žádá vždy to, čehož opak vždy sám činí! Odpouštějí křesťané nám? Mají nám vůbec co odpouštěti? Oni přišli k nám a sebrali nám zemi. Když u vás někdo posadí mezník dále, nebo usmrtí zvíře lesa, strčí jej do temné budovy, kterou nazýváte žalář. Co však činíte vy sami? Kde jsou naše prerie a</p>	<p>s. 62: „Koně zpět beru, ženy však ne. Odpustit? Můj bratr mluví jako člověk, který od nás žádá vždy to, co sám činí vždy naopak. Odpouštějí běloši nám? Mají nám vůbec co odpouštět? Přišli k nám a sebrali nám zemi. Když u vás někdo posadí mezník dále nebo usmrtí lesní zvíře, vstříte jej do temné budovy, kterou nazýváte žalář. Co však činíte vy sami? Kde jsou naše prerie a savany? Kde jsou stáda</p>	<p>s. 186-187: „Koně si mohou vzít Apači zpět – ale ženy? Ty mě přemlouváš, abychom jim odpustili... radíš, jak radí běloši vždycky: k tomu co sami <i>nedělají!</i> Daly snad bledé tváře někdy nějakému rudému muži milost? Odpustily mu nějaký čin? A vlastně co by měli odpouštět, co by měli promíjet? Běloši nám vzali zemi, mnoho země, a přitom vsazují do žaláře každého, kdo jen pohne plotem nebo kdo zastřelí zvíře na</p>	

<p>man ihn in das finstere Gebäude, welches ihr Zuchthaus nennt. Was aber tut ihr selbst? Wo sind unsere Prairien und Savannen? Wo sind die Herden der Pferde, Büffel und anderer Tiere, welche uns gehörten? Ihr seid in großen Scharen zu uns gekommen, und jeder Knabe brachte ein Gewehr mit, um uns das Fleisch zu rauben, dessen wir zum Leben bedurften. Ein Land nach dem andern entriß man uns, ohne alles Recht. Und wenn der rote Mann sein Eigentum verteidigte, so wurde er ein Mörder genannt, und man erschoss ihn und die Seinigen. Du willst, ich soll meinen Feinden verzeihen, denen wir nichts zuleide getan haben! Warum verzeiht denn ihr es uns nicht, ihr, die ihr uns alles zuleide tut, ohne daß wir euch Veranlassung dazu gegeben haben? Wenn wir uns wehren, so tun wir unsere Pflicht; dafür aber bestraft ihr uns mit dem Untergange. Was würdet ihr sagen, wenn wir zu euch kämen, um euch unsere Art und Weise aufzuzwingen? Wollten wir es erzwingen, so wie ihr es bei uns erzwungen habt, so würdet ihr uns bis auf den letzten Mann töten oder uns gar in eure Irrenhäuser stecken. Warum sollen wir nicht ebenso handeln dürfen? Aber dann heißt es in aller Welt, der rote Mann sei ein Wilder, mit dem man weder Gnade noch Barmher-</p>	<p>savanny? Kde jsou stáda koní, buvolů a jiných zvířat, která nám náležela? Přišli jste houfně k nám a každý chlapec s sebou přinesl ručnici, aby nám uloupil maso, jehož jsme potřebovali k životu. Jednu zemi za druhou vyrvali nám bezprávně. A když rudý muž svého majetku bránil, nazývali jej vrahem a zastřelili jej i jeho lidi. Ty chceš, abych nepřátelům svým odpustil, těm, jimž jsme neublížili! Proč nám to vy neodpustíte, vy, kteří jste nám tolik ublížili, aniž bychom vám byli k tomu byli zavdali podnět? Bráníme-li se, tedy konáme svou povinnost; za to nás trestáte zničením. Co byste činili, kdybychom přišli my k vám, abychom vám vnutili naše mravy a zvyky? Kdybychom to chtěli vynutiti, tu byste nás do posledního muže usmrtili, anebo strčili do svých žalářů. Proč nemáme míti též my tak dovoleno jednati? Pak se v celém světě řekne, že je rudoch, s nímž nesmí nikdo míti ani milosrdenství ani slitování; nepřijme prý nikdy vzdělání a musí proto zmizeti. Dokázali jste chováním svým, že máte vzdělání? Vy nás nutíte, abychom přijali vaše náboženství. Ukažte nám je! Rudí muži uctívají velikého ducha tímtéž způsobem. Každý z vás chce býti jiným způsobem spasen. Známe jedno</p>	<p>koní, bisonů a jiných zvířat, která nám patřila? Přišli jste houfně k nám, a každý chlapec s sebou přinesl pušku, aby nám uloupil maso, jež jsme potřebovali k životu. Jednu zemi za druhou jste nám bezprávně vyrvali. A když rudý muž svůj majetek bránil, nazývali jste jej vrahem a zastřelili jej i jeho lidi. Ty chceš, abych svým nepřátelům odpustil, těmž, jimž jsme neublížili! Proč nám to vy neodpustíte, vy, kteří jste nám tolik ublížili, aniž jsme vám byli k tomu dali podnět? Bráníme-li se, konáme svou povinnost; za to nás trestáte zničením. Co byste činili, kdybychom přišli my k vám, abychom vám vnutili své mravy a zvyky? Kdybychom to chtěli učinit, usmrtili byste nás do posledního muže, anebo vstrčili do svých žalářů. Proč nemáme míti též my právo tak jednat? Pak se na celém světě říká, že rudoch je divoch, s nímž nesmí nikdo mít milosrdenství ani slitování; nepřijme prý nikdy vzdělání a musí proto zmizet. Dokázali jste svým chováním, že máte to vzdělání? Vy nás nutíte, abychom přijali vaše náboženství. Ukažte nám je! Rudí mužové uctívají Velikého Ducha všude stejným způsobem. Každý z vás však chce býti spasen jiným způsobem. Znám jedno vyznání</p>	<p>jejich poli! A sami? Co udělali sami? Kde jsou naše savany a prerie, kde jsou stáda bizonů a ostatních zvířat, která nám patřila? Přišly vás do naší země zástupy, každý chlapec si přinesl pušku, aby nám mohl krást maso, které jste potřebovali k životu! Vyrvali jste nám naši zem kus po kuse! A když jsme se bránili, řekli jste, že jsme vrazi a zločinci, a začali jste nás střílet! A ty na mně chceš, abych měl soucit s lidmi, kteří nás zákeřně napadli! Proč nemáte soucit vy s námi, vy, co jste napáchali tolik zla v naší zemi! Když se vám bráníme, říkáte, že jsme lumpi a zlodušci, a zatím přece neděláme nic, než že se bráníme! A to je naše právo!“</p>	
--	---	--	---	--

<p>zigkeit haben dürfe; er werde nie Bildung annehmen und müsse deshalb verschwinden. Habt ihr durch euer Verhalten bewiesen, daß ihr Bildung besitzt? Ihr zwingt uns, eure Religion anzunehmen. Zeigt sie uns doch! Die roten Männer verehren den großen Geist in einer und derselben Weise. jeder von euch aber will in anderer Weise selig werden. Ich kenne einen Gläubigen der Christen, welcher gut war. Diesen lehrten die frommen Patres, welche in unser Land kamen, ohne uns töten und verdrängen zu wollen. Sie bauten Missionen bei uns und unterrichteten unsere Eltern und Kinder. Sie wandelten in Freundlichkeit umher und lehrten uns alles, was gut und nützlich für uns war. Das ist nun viel anders geworden. Die frommen Männer haben mit uns weichen müssen, und wir mußten sie sterben sehen, ohne Ersatz für sie zu erhalten. Dafür kommen jetzt Andersgläubige von hundert Sorten. Sie schmettern uns die Ohren voller Worte, die wir nicht verstehen. Sie nennen sich gegenseitig Lügner und behaupten doch, daß wir ohne sie nicht in die ewigen Jagdgründe gelangen können. Und wenn wir, von ihrem Gezänk ermüdet, uns von ihnen wenden, so schreien sie Ach und Wehe über uns</p>	<p>vyznání křesťanů, které bylo dobré. Tomu učili páterové, kteří přišli do naší země, aniž by nás chtěli zatlačit nebo vyhubiti. Budovali u nás missie a vyučovali naše rodiče i děti. Putovali sem a tam v lásce a učili všemu, co bylo dobré a užitečné pro nás. To je však nyní zcela jiné. Tito zbožní muži byli s námi pronásledováni a my je musili viděti umírat, aniž bychom byli za ně obdrželi náhradu. Za to nyní přichází jinověrců na sta a každý učí něčemu jinému. Vtloukají nám do uší slova, jimž nerozumíme. Sami se vzájemně nazývají lháři a přece tvrdí, že bez nich se nemůžeme dostat do věčných krajů. A když se, unaveni jejich hádkami, od nich odvrátíme, tu křičí „ah! a běda!“ nad námi a praví, že setřesou se své obuvi prach a že si umyjí ruce své v nevinnosti. Pak to netrvá dlouho a oni přivolají bledé tváře, které se k nám vetrou a seberou našim koním pastvu. Řekneme-li, že se to nesmí dít, přijde rozkaz, abychom opět táhli dále. To je odpověď, kterou ti musím dáti. Ona se ti nebude líbit; avšak ty bys na mém místě mluvil ještě hůře. Howgh!“</p>	<p>křesťanů, které bylo dobré. Tomu učili zbožní otcové, kteří přišli do naší země, aniž nás chtěli zatlačit nebo vyhubit. Budovali u nás misie a vyučovali naše rodiče i děti. Putovali sem a tam v lásce a učili všemu, co bylo dobré a užitečné pro nás. To vše je však nyní zcela jiné. Tito dobří zbožní mužové byli i s námi pronásledováni, a my jsme je museli vidět umírat, aniž za ně byla přišla náhrada. Zato nyní přicházejí stovky jiných a každý učí něčemu jinému. Namluví nám toho mnoho a my nerozumíme ničemu. Sami se vzájemně nazývají lháři a přece tvrdí, že bez nich se nemůžeme dostat do věčných lovišť. A když se unaveni jejich hádkou od nich odvrátíme, tu křičí „ah!“ a „běda!“ a praví, že setřesou se své obuvi prach a že si umývají ruce své v nevinnosti. Pak to netrvá dlouho a oni přivolají bledé tváře, které se k nám vetrou a seberou našim koním pastvu. Řekneme-li, že se to nesmí dít, přijde rozkaz, abychom táhli dále. To je odpověď, kterou ti musím dát. Ona se ti nebude líbit; avšak ty bys na mém místě mluvil hůře. Howgh!“</p>		
---	--	--	--	--

<p>und sagen, sie wollen den Staub von ihren Füßen schütteln und ihre Hände in Unschuld waschen. Dann währ es nicht lange, so rufen sie die Bleichgesichter herbei, welche sich bei uns eindringen und unsern Pferden die Weide nehmen. Sagen wir dann, daß dies nicht geschehen dürfe, so kommt ein Befehl, daß wir abermals weiter zu ziehen haben. Das ist meine Antwort, welche ich dir zu geben habe. Sie wird dir nicht gefallen; aber du an meiner Stelle würdest noch ganz anders sprechen. Howgh!“</p>				
---	--	--	--	--

Díl III.				
Originál	Flögl, 1901	Flögl, upr. Vávra, 1939	Kocourek, 1967	Tilschovi, 1976
<p>s. 352: Hier, mitten im wilden Westen, im tiefen Urwalde das Bild des Gekreuzigten! Mitten zwischen den Kriegspfadern der Indianer eine Kapelle! Ich nahm den Hut herunter und betete, wurde aber von dem Indianer unterbrochen. „Ti ti – was ist das?“ fragte er. „Ein Settlement (Niederlassung) natürlich,“ antwortete Walker sehr weise.</p>	<p>s. 319-320: Zde, uprostřed divokého západu, v pralesu obraz Ukřižovaného! Uprostřed válečných stezek indiánských – kaple! Sundav klobouk modlil jsem se – byl jsem však indiánem přerušen. „Ti, ti – co jest to?“ otázal se. „Zajisté osada,“ odpověděl Walker vážně. „Uf osadu vidí, ale jaký zvuk je to?“ „To je večerní klekání. Zvoní se ave Maria!“ „Uf!“ mínil Apach</p>	<p>s. 206-207: Zde, uprostřed divokého západu, v pralesu obraz Ukřižovaného! Uprostřed válečných stezek indiánských – kaple! Bezděky jsem sňal klobouk, chtěje se modliti – byl jsem však Indiánem přerušen. „Ti, ti – co je to?“ otázal se. „Settlement,“ odpověděl Sharp-eye vážně. „Uf! Osadu Vinnetou vidí, ale jaký zvuk to je?“ „To je večerní klekání. Zvoní se Ave Maria!“</p>	<p>s. 219: Ti lidičky tam stáli v tiché večerní pohodě a naslouchali hlasu zvonku, který cinkal z věžičky tak jasně, tak něžně, že i já jsem mimoděk sňal klobouk s hlavy. „Ty, ty; co je to?“ ozval se vedle mne šeptem Vinnetou. „Večerní pobožnost.“ Sharp-eye odpověděl místo mne. „Klekání tomu říkáme... oni se modlí...“ „Uff! Vinnetou neví, co je to klekání, ale slyší hlas zvonku. Jak se dostal sem, do opuštěného</p>	<p>s. 219: Zde, uprostřed válečných stezek Indiánů, v srdci Divokého západu, kaplička! Dojetím ze vzpomínky na rodný kraj jsem bezděčně smekl. „Co je to?“ zeptal se Vinnetou. „Osada a klekání,“ odpověděl za mě Fred. „Uf! Osadu Vinnetou vidí, ale neví, co je klekání. Slyší zvonek, ale neví, jak se dostal sem do divočiny?“ „Až potom!“ šeptl Fred, když viděl, že překvapením</p>

<p>„Uff! Winnetou sieht die Niederlassung; aber welcher Klang ist das?“</p> <p>„Das ist die Vesperglocke. Sie läutet das Ave Maria.“</p> <p>„Uff!“ meinte der Apache erstaunt. „Was ist Vesperglocke? Was ist Ave Maria?“</p> <p>„Warten!“ sagte Fred, welcher sah, daß ich die Hände gefaltet hatte. Als der letzte Schlag des Glöckleins verklungen war, ertönte plötzlich ein vierstimmiger Gesang vom Berge herab. Ich horchte empor, erstaunt ob des Gesangs an und für sich, noch erstaunter aber über die Worte desselben:</p> <p>„Es will das Licht des Tages scheiden; Nun bricht die stille Nacht herein. Ach, könnte doch des Herzens Leiden So wie der Tag vergangen sein! Ich leg mein Flehen dir zu Füßen; O trag's empor zu Gottes Thron, Und laß, Madonna, laß dich grüßen Mit des Gebetes frommem Ton: Ave, ave, Maria!“</p>	<p>udiveně. „Co je to večerní klekání? Co je to ave Maria?“</p> <p>„Počkat!“ pravil Fred, vida, že jsem sepjál ruce. Když dozněl poslední úder zvonku, ozval se pojednou s hory čtyřhlasý zpěv. Naslouchal jsem vzhůru, udiven zpěvem, a ještě více obsahem jeho:</p> <p>Již hasne, hasne, hasne denní svit a noc se tichá k zemi sklání – ó kéž by s dnem tím mohl odejít ze srdce žal a z duše všecko lkání!</p> <p>Ti k nohám prosby jsem své položil, je doneš, Božího kde trůnu jas, a nech, by Madonno, Tě pozdravil modlitby naší zbožný, vroucný hlas: Ave, ave, Maria!</p>	<p>„Uf!“ mínil Apach udiveně. „Co je večerní klekání? Co je Ave Maria?“</p> <p>„Počkat!“ pravil Stephen, vida, že pohlížím vzhůru. Když dozněl poslední úder zvonku, ozval se pojednou s hory jemný zpěv. Naslouchal jsem, všecek udiven zpěvem, a ještě více slovy té písně, kterou jsem dobře, předobře znal:</p> <p><i>Chce světlo dne již zapadnouti, noc tichá se teď krade sem. Kéž bolesti, jež srdce rmoutí, by také zapadaly s dnem! Své prosby Tobě k nohám skládám, Ty k Božtmu je trůnu vznes, ó Madonno, dej, jak si žádám, ať zdraví Tebe zbožný ples: Ave, ave, Maria!</i></p> <p>*) Osada</p>	<p>kraje?“</p> <p>„Pssst,“ řekl Štěpán a položil prst na ústa. Ani nemusel. Ten jemný hlas, který se ozval z úbočí hory, hlas zpívající prastarou nábožnou píseň Ave Maria, zněl tak jemně a dojímavě, že jsme sklonili hlavy a naslouchali bez hnutí – jako sochy.</p> <p>Bylo to opravdu zvláštní, tak zvláštní, slyšet Ave Maria uprostřed nehostinné liduprázdné divočiny... S jakou vroucností a srdečností zpívali svou píseň! Jak jemně, teskně se nesla tichým údolím!</p> <p><i>Stmívá se, den již zhasíná; přichází noc a sen. Ach srdce, kdyby bolest tvá odešla jak ten den!</i></p> <p><i>Mé prosby k nebi pozvedni, kladu je k nohám tvým, Madono, k tobě píseň zní, kterou tě pozdravím: Ave Maria!</i></p>	<p>nejsem schopen slova. Sotva dozněl poslední úder zvonku, ozval se čtyřhlasý zpěv, který se nesl čistým vzduchem z protější výšiny jasně až k nám. Poslouchal jsem užasle nejen zpěv, ale ještě víc jsem byl ohromen slovy:</p> <p><i>„Světla dne zvolna ubývá a noc se ukrádá tichou tmou. Ach, kéž i bolest uplývá za tím dnem v dálku tajemnou!</i></p> <p><i>Madono, k nohám kladu ti prosbu svou, k hvězdám vznes ji výš a písní nech se zdraviti, kterou dnes z úst mých uslyšíš: Ave Maria!“</i></p>
s. 405-406: Am	s. 365: Večer	s. 256: Večer	s. 258: Nejdřív mě	s. 264: Večer

<p>Abend des zweiten Tages erreichten wir das Tal des Metsur-Flüßchens. Dort haben wir den Indianer begraben, unter christlichen Gebeten und mit den Ehren, die einem so großen Häuptlinge bewiesen werden müssen: (...)</p>	<p>druhého dne dorazili jsme do údolí říčky Metsur. Tam pohřbili jsme Indiána s modlitbami křesťanskými a s poctou, která příslušela tak velkému náčelníkovi.</p>	<p>druhého dne dorazili jsme do údolí říčky Metsur. Tam pohřbili jsme Apacha s modlitbami a s poctou, která patřila tak velkému náčelníkovi.</p>	<p>čekala cesta údolím řeky Metsur, ke Gros Ventru, kde jsme Vinnetoua pohřbili přesně podle jeho přání, na Ilčím, se stříbrně pobitou puškou v ruce;...</p>	<p>druhého dne jsme dojeli do údolí říčky Metsur. V jednom jeho tichém zákoutí jsme pak Vinnetoua pohřbili se všemi poctami, tak jak slavnému náčelníkovi přísluší. Sedí se všemi svými zbraněmi zpřímá na svém vraníku uvnitř mohyly, kterou jsme kolem něho nakupili.</p>
<p>s. 406: Das Glöckchen, welches Winnetou vergraben hatte, ist nach der neuen Ansiedlung geholt worden, wo die Settlers wieder ein Kapellchen errichtet haben. Wenn nun seine helle Stimme erschallt und die frommen Ansiedler ihr Ave Maria ertönen lassen, so denken sie stets an den Häuptling der Apachen und sind überzeugt, daß ihm erfüllt worden ist, was er sterbend durch ihre Lippen betete: "Madonna, ach, in deine Hände Leg ich mein letztes, heißes Flehn: Erbitte mir ein gläubig Ende Und dann ein selig Auferstehn! Ave, ave Maria!«</p>	<p>s. 366: Zvonek, který Vinnetou zahrabal, byl dopraven do nové osady, kde si settlerové opět zbudovali kapli. Když se jasný hlas jeho ozve a zbožní osadníci zapějí své „Ave Maria“, vzpomenou si vždy na náčelníka Apachů a jsou přesvědčeni, že mu bylo splněno to, o což umíraje žádal jejich ústy: Ó Madonno, do svatých rukou Tvých já skládám poslední své přání – ó skon mně vypros v Bohu blažených a šťastné dej mi z mrtvých vstání! Ave, ave, Maria!</p>	<p>s. 256-257: Zvon, který Vinnetou zahrabal, dopraven byl do nové osady, kde settlerové opět zbudovali kapli. Když se jasný hlas toho zvonu ozve a osadníci zazpívají své „ave Maria“, vzpomenou vždy na náčelníka Apachů a jsou přesvědčeni, že jemu jistě bylo splněno to, o čem umíraje žádal jejich ústy: <i>Ach, Madonno, v Tvé kladu dlaně svou vroucí prosbu poslední: Mně vypros umřít odevzdaně a potom sladké vzkříšení! Ave, ave, Maria!</i></p>	<p>vynecháno</p>	<p>s. 265: Později jsem se dověděl, že zvonek „se stříbrným hlasem hvězd“, který si Vinnetou v jejich vypálené osadě zakopal, osadníci vyhledali a převezli ho do nového bydliště, kde jím korunovali mohyly, v níž sni náčelník Apačů svůj poslední sen.</p>

7.1.2 Národnostní motivy

Díl I.			
Originál	Flögl, upr. Vávra	Kocourek	Tilschovi
s. 7: Dort führte mich das Glück in eine deutsche Familie , in der ich für einige Zeit einen Unterschlupf als Hauslehrer fand.	s. 12: Tam mne uvedlo štěstí do jisté rodiny , u níž jsem našel zaměstnání jako domácí učitel.	s. 10-11: Jenže srdce mě táhlo jinam, na Západ, a tak sotva jsem měl pohromadě pár dolarů, dal jsem New Yorku sbohem a nakonec jsem uvízl v Saint Louisu u jedné vystěhovalecké rodiny , kde jsem se z nedostatku něčeho lepšího stal domácím učitelem.	str. 8: Tam mě štěstí zaválo do jedné vystěhovalecké rodiny , u níž jsem potom našel prozatímní útulek jako domácí učitel.
s. 31: Meine Kollegen waren echte Yankees, die in mir das Greenhorn, den unerfahrenen Dutchman sahen, und dieses letztere Wort galt als Schimpfwort. Sie wollten Geld verdienen, ohne viel danach zu fragen, ob sie ihre Aufgabe auch wirklich gewissenhaft erfüllten. Ich war ihnen als ehrlicher Deutsche dabei ein Hemmschuh, dem sie die zunächst gezeigte Gunst sehr bald entzogen. Ich ließ mich das nicht anfechten und tat meine Pflicht. Es war noch nicht viel Zeit vergangen, da stellte ich fest, daß es mit ihren Kenntnissen eigentlich nicht sehr weit her war; sie überließen mir die schwierigsten Arbeiten und machten sich das Leben so leicht wie	s. 35: Moji kolegové byli pravými yankeey, kteří ve mně viděli nezkušeného greenhorna ve smyslu nadávky. Chtěli získat mnoho peněz, aniž se příliš ptali, zdali svůj úkol provádějí skutečně svědomitě. Já jim přitom byl v cestě, a proto jsem velmi záhy pozbyl jejich přízně. Nevadilo mně to a konal jsem svou povinnost dál. Zakrátko jsem zpozoroval, že jejich vědomosti jsou velmi chabé; přidělovali mně nejtěžší práce, a sami žili vesele a nečinně. Nenamítal jsem proti tomu nic, neboť jsem byl toho názoru, že člověk tím více zesílí, čím více musí vykonati.	s. 26: Ti lidé byli Yankeeové do morku kostí a na mne se dívali jako na vyloženého greenhorna v nejhorsím slova smyslu. Šlo jim o peníze, a vůbec už je nezajímalo, jestli za ně také odvedu řádnou práci; a s jejich odbornou zdatností – o tom jsem se rovněž brzo přesvědčil – to nebylo také nejskvělejší. Ostatně mi velmi rádi přenechávali právě ty nejtěžší úkoly a sami si ulehčovali práci, jak jen mohli.	s. 25: Moji spolupracovníci byli kovaní Yankeeové, kteří ve mně viděli toho nejzelenějšího greenhorna a také mi to soustavně dávali najevo. A nejenže měli na práci obě ruce levé, dokonce ani s jejich vědomostmi to nebylo zrovna nejskvělejší, a tak nejtěžší úkoly ochotně přenechávali mně a sami si ulehčovali život, jak nejlépe mohli. Práce je nezajímala, šlo jim hlavně o peníze.

möglich. Dagegen hatte ich nichts einzuwenden, den ich bin stets der Ansicht gewesen, daß man um so besser wird, je mehr man leisten muß.			
s. 38: „Dann seid Ihr als der junge deutsche Gentleman , der hier alle Arbeit tut, während die andern auf der faulen Haut liegen; Ihr werdet wissen, wer ich bin, wenn ich Euch meinen Namen sage, Sir. Ich heiße White.“	s. 40: „ Vy jste tedy ten mladý gentleman , který zde koná všechnu práci, kdežto ostatní lenoší! Budete hned vědět, kdo jsem, sdělím-li vám své jméno. Zovu se White.“	s. 30: „ Tak to jste vy... “ usmál se přátelsky, když jsem se představil. „No, slyšel jsem o vás... Prý musíte dělat všechno sám; ostatní si dávají na váš účet pohov, což? Mne budete asi znát podle jména: White.“	s.29: „Tak to vy jste ten mladý , co tady všechno oddře, zatímco ostatní se válejí? Mě budete asi znát podle jména. Jsem White.“

Díl III.				
Originál	Flögl, 1901	Flögl, upr. Vávra, 1939	Kocourek, 1967	Tilschovi, 1976
s. 72: Ich wollte denken an die Eltern, an die Geschwister daheim im fernen Deutschland , wollte meine Gedanken zum Gebete sammeln – es ging nicht, denn mein Gehirn kochte. Wir waren die Opfer eines unerhört grausamen Kunstgriffes, der vor uns bereits gar Manchem das Leben gekostet hatte.	s. 71: Takový tedy měl býti konec mého žití, cíl mého putování! Chtěl jsem vzpomínati na své rodiče, na sourozence doma v daleké končině , chtěl jsem se v myšlénkách pomodliti – nešlo to, neboť můj mozek vřel. Stali jsme se obětí neslýchaně ukrutného kousku, který již před námi pohltil četné životy. * Sam je Mark?!	s. 332: Takový tedy měl býti konec mého života, cíl mého putování! Chtěl jsem vzpomínat na své rodiče, na sourozence doma v daleké vlasti , chtěl jsem se v myšlénkách pomodlit – nešlo to, neboť můj mozek vřel. Stali jsme se obětí neslýchaně ukrutného kousku, který již před námi pohltil četné životy. * Sam se tu jmenuje Mark Jorrocks	s. 43: Teď tedy přijde konec, daleko od domova, od všech drahých, v samotě písečné pouště. Pokusil jsem se sebrat myšlenky, ale mozek mi vypovídal službu, vřelo to v něm, takže jsem si stačil je jakžtakž uvědomit, že jsme se stali obětí těch, kdo už tolik lidí připravili o nevinné životy.	vynecháno